

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej
ul. M. Curie-Skłodowskiej 7a, 15-096 Białystok
Tel/fax: (085) 7485528, email: zzom@umwb.edu.pl,
Kierownik: prof. dr hab. med. Elżbieta Krajewska-Kułak

Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Białystok. 18.02.2021

OCENA
rozprawy doktorskiej lek. med. Justyna Bochenek-Cibor
nt. „Analiza wybranych aspektów wsparcia chorych na raka piersi
w stadium rozsiewu”

Choroba nowotworowa w życiu każdego człowieka jest z pewnością sytuacją kryzysową. Bardzo często pojawia się nagle, zmieniając w sposób gwałtowny życie chorego i całej rodziny. Po usłyszeniu niepomysłnej diagnozy, osoba chora może doznać szoku, potrzebować czasu na odnalezienie się w nowej sytuacji i często w krótkim czasie musi przewartościować swoje życie oraz zmienić dotychczasowe plany prywatne i zawodowe. Zachodzą zmiany w czterech płaszczyznach funkcjonowania człowieka: somatycznej, społecznej, emocjonalnej i duchowej, powodując konieczność poszukiwania nowych rozwiązań i zachowań.

W trakcie diagnozy i leczenia pacjent przechodzi przez różne fazy radzenia sobie z chorobą, a każda z nich to różne emocje i zachowania. Proces leczenia w nowotworach, bywa z reguły długi i zawsze jest emocjonalnie wyczerpujący.

Każdy człowiek w ciągu swojego życia potrzebuje określonego rodzaju wsparcia. Sytuacja choroby i następujących zmian w życiu powoduje jednak, że chory w tym okresie jeszcze bardziej poszukuje i oczekuje szczególnego wsparcia i pomocy. Mówi się nawet o poszukiwaniu określonej „sieci wsparcia”: najbliższej rodziny, znajomych lub profesjonalistów. Wśród najważniejszych rodzajów wsparcia społecznego w chorobie nowotworowej szczególne znaczenie ma wsparcie emocjonalne i wartościujące, pozwalające choremu na zachowanie poczucia własnej wartości oraz dodające mu sił do samodzielnego i konstruktywnego radzenia sobie z chorobą. Ważnym elementem wsparcia jest również szeroko rozumiana psychoedukacja na temat samej choroby, jej terapii, rokowania i ewentualnych objawów towarzyszących. Ale to także pomoc osobie chorej w odnajdywaniu wewnętrznych osobistych zasobów, tak by potrafiła w późniejszych sytuacjach wykorzystać swoje indywidualne możliwości radzenia sobie. Warto pamiętać, że udzielanie wsparcia może pomóc w kształtowaniu u chorych odpowiednich sił

i przekonania o posiadanych możliwościach walki z chorobą. Wsparcie pomaga także wzbudzić u pacjenta zaufanie do siebie i innych ludzi.

Wsparcie otrzymywane od najbliższych jest jednym z najważniejszych elementów kształtujących stan psychiczny pacjenta, dlatego warto pogłębić wiedzę na temat tego zagadnienia i opracować efektywne formy pomagania nie tylko osobom chorym, ale także ich rodzinom.

W związku z powyższymi badaniami Doktorantki można traktować jako ważne, a ze względu na ich zakres, wypełniające istniejącą „lukę badawczą” w tym zakresie.

Przedstawiona mi do recenzji rozprawa doktorska opiera się na monotematycznym cyklu trzech oryginalnych artykułów, opublikowanych w czasopiśmie o zasięgu międzynarodowym, indeksowanych w bazie Journal Citation Reports oraz znajdujących się w bazie PubMed, o łącznej wartości współczynnika IF – 4,728; zaś liczba punktów MNiSW – 210:

1. Bochenek-Cibor J, Górecka M, Storman D, Bała MM. Support for Metastatic Breast Cancer Patients - a Systematic Review [published online ahead of print, 2020 Jun 10]. *J Cancer Educ.* 2020;10.1007/s13187-020-01783-5 (IF=1.576; MNiSW=70).
2. Bochenek-Cibor J, Zawisza K, Georgiew F, Bała MM. Development and validation of the Polish version of questionnaire for the assessment of psychosocial and functional effects of metastatic breast cancer. [published online ahead of print, 2020 Jun 3]. *J Cancer Educ.* 2020;10.1007/s13187-020-01780-8 (IF=1.576; MNiSW=70)
3. Bochenek-Cibor J, Zawisza K, Georgiew F, Bała MM. Assessment of Psychosocial and Functional Effects of Metastatic Breast Cancer in Tarnow Region of Poland and Among the Social Media Polish Group-Results from the Survey from Patients” [published online ahead of print, 2020 May 13]. *J Cancer Educ.* 2020;10.1007/s13187-020-01760-y (IF=1.576; MNiSW=70)

Doktorantka we wszystkich pracach jest pierwszym autorem, a pozostali autorzy złożyli stosowne oświadczenia potwierdzające ich udział w przygotowaniu prac i opracowywaniu wyników.

Głównymi celami podjętymi przez Doktorantkę było uzupełnienie wiedzy w zakresie oceny potrzeb oraz otrzymywanego wsparcia przez pacjentki z rozsiałym rakiem piersi w Polsce.

Postawiła także szczegółowe problemy badawcze, obejmujące:

- Kompleksową ocenę obecnej sytuacji w zakresie różnych rodzajów wsparcia otrzymywanego przez chore na rozsiały raka piersi na świecie, a także analizę wyrażanych przez nie potrzeb wsparcia, na podstawie istniejących danych naukowych za pomocą przeglądu systematycznego badań.
- Przygotowanie polskiej wersji zaadaptowanego kulturowo kwestionariusza "Count Us, Know Us, Join Us" dotyczącego oceny wybranych aspektów wsparcia i jego walidacja.
- Zastosowanie zwalidowanego kwestionariusza w ocenie potrzeb emocjonalnych, informacyjnych i wsparcia wśród polskich chorych na raka piersi w stadium rozsiewu.
- Ocena czynników wpływających na poziom satysfakcji z efektywnego komunikowania się z personelem medycznym u pacjentek chorych na raka piersi i podjęcie próby zdefiniowania ról osób odpowiedzialnych za wsparcie kobiet z zaawansowanym rakiem piersi.

Na prowadzenie badań uzyskała zgodę od Komisji Bioetycznej Okręgowej Izby Lekarskiej w Tarnowie o numerze: 8/0177/2018.

Przeglądu piśmiennictwa dokonała zgodnie z uznaną na świecie metodologią, w oparciu o uprzednio przygotowany protokół zarejestrowany pod numerem CRD42019127496 w międzynarodowym prospektywnym rejestrze przeglądów systematycznych PROSPERO, a wyniki pracy opisano w oparciu o wytyczne PRISMA.

Doktorantka przeszukała dwie bazy danych (Medline i EMBASE) za okres od 01/01/2008 do 18/01/2019, portale i strony internetowe organizacji tematycznych, bibliografie uwzględnionych w przeglądzie manuskryptów oraz konsultowała się z ekspertami w omawianej dziedzinie.

Doktorantka szczegółowo opisała kryteria włączenia prac do przeglądu, zasady zbierania i analizy danych oraz oceny jakości zbieranych prac.

Spośród formularzy jakie były wykorzystane w pracach uwzględnionych w przeglądzie systematycznym, do przeprowadzenia badania wśród polskich pacjentek wybrała "Count Us, Know Us, Join Us".

Pacjentów Doktorantka rekrutowała prospektywnie w Zakładzie Radioterapii, w Zakładzie

Medycyny Nuklearnej Szpitala im. Św. Łukasza w Tarnowie, w hospicjum domowym działającym na terenie miasta i gminie Tarnów oraz w mediach społecznościowych.

Opracowanie polskiej wersji językowej i walidacja kwestionariusza zostały wykonane zgodnie z zaleceniami Europejskiej Organizacji Badań i Leczenia Raka i obejmowało kilka etapów:

- Tłumaczenie kwestionariusza “Count Us, Know Us, Join Us” według procedury *forward-backward* zgodnie z zaleceniami EORTC.
- Walidacja językowa i adaptacja kulturowa.
- Walidacja psychometryczna.

Spośród 2876 prac, które zidentyfikowała za pomocą przeszukiwania baz danych, po ocenie na podstawie tytułów i abstraktów, wybrała 100, które następnie oceniała na podstawie pełnych tekstów publikacji. Ostatecznie do analizy zakwalifikowała 11 badań przekrojowych, opublikowanych w 12 artykułach, obejmujących łącznie 4614 pacjentek z 32 krajów.

Walidację ankiety “*Count Us, Know Us, Join Us*” uzyskanej od Autorów, do warunków polskich przeprowadziła w grupie 320 kobiet, a badania ankietowe z jej wykorzystaniem – w grupie 110 kobiet.

Przeprowadzony przez Doktorantkę przegląd systematyczny wykazał różnice pomiędzy otrzymywanym wsparciem lub zapotrzebowaniem na wsparcie w zależności od kraju pochodzenia badanej populacji. Stwierdziła generalnie niższy poziom satysfakcji wśród Europejki na tle populacji całego świata, ale nie zidentyfikowała badania przeprowadzonego w tym zakresie w Polsce.

W związku z tym opracowała adekwatne narzędzie, które udostępniła do wykorzystania wszystkim zainteresowanym i przeprowadziła badanie własne. Analiza wyników Jej badania wykazała, że wsparcie które otrzymują i jakiego potrzebują Polki plasuje się na poziomie porównywalnym do pozostałych populacji badanych różnymi narzędziami. Zdaniem Doktorantki, świadczy to o tym, że dostęp do różnych rodzajów wsparcia dla pacjentek i poziom świadomości społecznej są w naszym kraju podobne, jak w pozostałych krajach rozwiniętych. Powinno to także zwrócić uwagę organizacji samorządowych i pozarządowych na działalność grup wsparcia dla pacjentek, ponieważ przez większość pacjentek oceniane są one jako niewystarczająco efektywne.

Analiza postaw Polek na tle innych populacji pokazała, że większe wsparcie uzyskują one od najbliższej rodziny. Stwierdzono także, że niższy, w porównaniu do populacji światowej, poziom zatrudnienia wśród polskich kobiet chorujących na rozlanego raka piersi, sugeruje konieczność wprowadzenia zmian w tym zakresie.

Reasumując, oceniam rozprawę doktorską **lek. med. Justyna Bochenek-Cibor nt. „Analiza wybranych aspektów wsparcia chorych na raka piersi w stadium rozsiewu”**, za bardzo cenną i niezmiernie ważną w holistycznym podejściu do pacjenta.

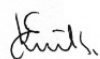
Jest to pierwszy przegląd systematyczny kompleksowo oceniający bieżącą sytuację w zakresie zarówno potrzeb wsparcia wskazywanych przez chorych na raka piersi w stadium rozsiewu, jak i otrzymywanego przez nich wsparcia. Jest to także pierwsze badanie w zakresie walidacji psychometrycznej kwestionariusza dedykowanego pacjentkom chorym na raka piersi w stadium rozsiewu należących do populacji Europy środkowo-wschodniej, odpowiednie dla oceny wsparcia w polskiej populacji chorych

Wyniki prac stanowiących rozprawę doktorską powinny być wykorzystane przez personel medyczny, menadżerów służby zdrowia, organizacje publiczne, jak również decydentów w codziennej pracy.

Na tej podstawie stwierdzam, że przedłożona mi do oceny praca doktorska Pani **lek. med. Justyna Bochenek-Cibor nt. „Analiza wybranych aspektów wsparcia chorych na raka piersi w stadium rozsiewu”**, spełnia wszystkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Mam więc zaszczyt przedłożyć Radzie Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Jagiellońskiego pozytywną ocenę rozprawy wraz z wnioskiem o dopuszczenie **lek. med. Justyna Bochenek-Cibor** do dalszych etapów przewodu doktorskiego i proponuję jej wyróżnienie.

Prof. dr hab. med. Elżbieta Krajewska-Kułak

*Prodziekan ds. Ewaluacji i Nauki Kolegium Nauk o Zdrowiu UMB
Kierownik Zakładu Zintegrowanej Opieki Medycznej UMB*